

Datum 2016-06-21

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar: Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU2016:13)

Allmänt

I februari 2016 överlämnades utredningen ”En palett för ett stärkt civilsamhälle” till regeringen. Utredningen har på ett förtjänstfullt sätt gått igenom ett stort antal hinder för det civila samhället och lägger förslag till förändringar som skulle, om de genomförs, förbättra förutsättningarna för civilsamhället. Svenska Fjällklubben fokuserar i detta remissvar på de frågor som mer direkt berör klubben och dess verksamhet. Svenska Fjällklubbens kommentarer är ordnade efter kapitelindelningen i utredningen.

Kapitel 5. Förslag för att underlätta civilsamhällets verksamhet

Utredningen tar i detta kapitel upp möjligheterna till att underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sina verksamheter. Av utredningens direktiv framgår att det på flera områden kan finnas hinder för den verksamhet som bedrivs inom civilsamhället och utredningen har därför identifierat regelverk och tillämpningar som utgör hinder för civilsamhällets verksamhet.

Kapitel 5.1.1. Samhällets bristande tilltro till och förståelse för civilsamhället

För att undanröja den osäkerhet och den brist på tillit som är förenad med att den ideella föreningen är en oreglerad associationsform har utredningen prövat möjligheten att införa en lag om ideella föreningar alternativt en lagreglerad frivillig registrering av ideella föreningar. Utredningen gör emellertid bedömningen att det inte bör införas en lag om ideella föreningar och heller inte en lagreglerad frivillig registrering av ideella föreningar.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben ser allvarligt på det faktum att det råder brist på tilltro och förtroende för det civila samhällets organisationer från offentlig sektor och att sektorn upplever en ökande kontroll och styrning. Kunskapen om civilsamhället behöver ökas för att på så sätt öka tilltron. Svenska Fjällklubben stödjer utredningens förslag om att det inte bör införas någon särskild lag eller register om ideella föreningar då detta riskerar att skapa en onödig byråkrati och motverka den ”frivillighet” som kännetecknar sektorn. En annan risk med ett frivilligt register är att det bildas ett ”A-lag” med de föreningar som väljer att registrera sig och ett ”B-lag” med övriga föreningar. Detta är inte eftersträvsvärt då vissa föreningar av sekretesskäl inte vill ingå i någon form av registrering (HBTQ-organisationer, Kvinnojourer m.fl.)

Kapitel 5.2.4 Regelverket kring resegaranti

Utredningen menar att frågan om ideella föreningars skyldighet att i vissa fall ställa säkerhet enligt resegarantilagen vid anordnande av resor för de egna medlemmarna bör behandlas inom ramen för pågående utredning om införandet av paketresedirektivet och översyn av resegarantilagen, och konsekvenserna för det civila samhällets organisationer av förändringar som föreslås bör noggrant analyseras av den utredningen. Resegarantilagen bör utformas så att kraven inte leder till onödiga merkostnader och administration för föreningar som ordnar verksamhet i form av resor för sina medlemmar.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben kan i framtiden komma att arrangera organiserade resor för sina medlemmar. Vi stödjer således utredningens slutsats att det är av största vikt att konsekvenserna för det civila samhällets organisationer analyseras i Paketreseutredningen och att Resegarantilagen utformas så att kraven inte leder till onödiga merkostnader och administration för föreningar som ordnar verksamhet i form av resor för sina medlemmar.

Kapitel 5.2.6 Socialförsäkringen

Utredningen menar att det utrymme som socialförsäkringsbalken ger för personer med sjukersättning, aktivitetsersättning eller sjukpenning att delta i en ideell verksamhet, utan att rätten till ersättning påverkas, bör tas tillvara. Kunskapen om regelverket bör också förstärkas hos Försäkringskassan.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben ställer sig bakom utredningens förslag.

Kapitel 5.2.11 Verksamhet i nationalparker

Utredningen refererar till Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2012 i uppdrag att se över föreskrifterna för landets nationalparker. Uppdraget redovisades i juni 2014. Målet med översynen var enligt uppdraget att ta bort onödiga begränsningar för kommersiell verksamhet och friluftsliv samtidigt som syftet med inrättandet av nationalparken skulle värnas.

Ett resultat av översynen är att Naturvårdsverket har tagit bort förbudet mot kommersiell verksamhet i sju nationalparker. Förbudet har i de flesta fall ersatts med tillstånds- eller samrådspplikt för all organiserad verksamhet med viss omfattning, oberoende av om den är av kommersiell eller ideell art. I de flesta fall har också en tillståndspplikt för idrottstävlingar och idrottsarrangemang införts.

Utredningen ser inte behov av förslag om ändring i föreskrifterna. Utredningen noterar dock att detta är ett exempel på ett sammanhang där civilsamhällets organisationer, som icke kommersiell aktör, gynnades av det tidigare gällande regelverket. Genom att det inte görs någon åtskillnad mellan civilsamhällets organisationer och kommersiella aktörer tillkommer tillståndspplikt för vissa typer av arrangemang som organisationerna tidigare kunnat genomföra utan föregående myndighetskontakt. Utredningen menar att det är angeläget att en praxis utvecklas där hänsyn tas till att de organisationer, som t.ex. friluftorganisationer och miljöorganisationer, som har som ändamål att skydda och värna naturen kan antas vara mycket aktsamma om naturen vid sina arrangemang. Detta bör beaktas vid prövning av tillstånd att genomföra arrangemang.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben menar att den förändring som genomförts när det gäller tillståndspplikt för ideella organisationer att genomföra verksamhet i nationalparker är ytterligare ett exempel på när ideella organisationer och kommersiella aktörer likställs av myndigheter. Genom att gradvis försämra och försvåra för de civila samhället genom tillstånd som skall sökas av ideellt engagerade

ledare/personer kommer intresset för att skapa arrangemang i nationalparker att minska. Det kan ses som en liten marginell förändring, men sammantaget ser Svenska Fjällklubben att detta är en del av "de små stegens tyranni" där civilsamhället får det allt svårare att engagera människor och att genomföra verksamhet. Svenska Fjällklubben har inte kännedom om något fall när ideella organisationer misskött sig och där ett förfarande med tillstånds- och samrådsplikt skulle kunna förbättra en sådan situation. Svenska Fjällklubben hade förväntat sig att utredningen kommit med förslag hur de ideella organisationernas aktiviteter skulle kunna gynnas även i nationalparker.

Kapitel 5.3.4 Civilsamhället efterfrågar lokaler till låg kostnad

Utredningen gör bedömningen att kommunerna bör stödja civilsamhällets verksamhet genom att utnyttja befintligt utrymme i regelverket att subventionera lokalhyra. Kommunerna bör också stödja civilsamhällets verksamhet genom att beakta civilsamhällets lokalbehov i arbetet med samhällsplanering.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben delar utredningens bedömning.

Kapitel 7 Förslag om administrativt stöd

Kapitel 7.6.2 Inte något samlat administrativt stöd

Utredningen har övervägt önskemål om samlat administrativt stöd, exempelvis hos en särskild myndighet eller ett center. Utredningen har inte lagt något förslag då det är många aktörer som ger stöd och information och det skulle bli dyrt att skapa, underhålla och utveckla ett sådant centralt stöd.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben delar bedömningen. Det skulle vara omöjligt att få till en centralisering av stödet till civilsamhället.

Kapitel 7.6.3 Översyn av befintlig information

Utredningen gör bedömningen att information och stöd, både på nationell, regional och lokal nivå skall vara enkel att finna och lätt att känna igen sig i. Och för att möta Civilsamhällets behov. Förslaget från utredningen är att ge Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) i uppdrag att inom ramen för MUCFs myndighetsnätverk (tillsammans med deltagande myndigheter) utveckla och samordna den information som statliga myndigheter erbjuder på sina webbplatser. Samt att relevanta statliga myndigheter får i uppdrag att tydliggöra och anpassa sin information och stöd för att möta civilsamhällets behov.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben delar bedömningen om att information och stöd till civilsamhället, både på nationell, regional och lokal nivå skall vara enkel att finna och lätt att känna igen sig i samt att det skall möta civilsamhällets behov.

Vi anser vidare att ambitionen skulle kunna höjas något för MUCFs uppdrag, genom att (inom ramen för sitt myndighetsnätverk) skapa ett (enkelt men tydligt) koncept för stöd och information till civilsamhället, som inkluderar innehåll (t.ex. enhetliga benämningar), design (exempelvis grafiska kännetecken som kan användas nationellt för denna typ av stöd och information), utveckling av sökmetoder (e.g. sökord) samt (vid behov) bredare informationsåtgärder för att etablera detta koncept. Detta samordnande koncept bör nyttjas av offentlig sektor tvärs stat, region och kommun samt övriga informations och stödgivare.

Kapitel 7.6.4 Webbaserad guide med utgångspunkt i avgörande skeden

Utredningen gör bedömningen att det administrativa stödet bör inriktas på information och stöd som civilsamhällets organisationer behöver i olika skeden när en organisation vill utveckla själva organisationen eller inriktningen på den egna verksamheten.

Förslaget från utredningen är att ge MUCF i uppdrag att, tillsammans med företrädare för myndigheter, Sveriges Kommuner och Landsting och civilsamhället, ta fram en webbaserad guide av typen ”vanliga frågor” med utgångspunkt i avgörande skeden. Guiden ska också ge information om olika finansieringsformer, däribland EU-fonder.

Enligt utredningen bör webbguidens frågor och svar också innehålla en kortare generell Basinformation (som gärna kan inkludera hänvisning för vidare information (länkning)), finansieringsformer, arbetsgivarfrågor, upphandling och upplysningar om att kommunen är en organisation som ofta också kan erbjuda stöd.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Förslaget att se över befintlig information och stöd till civilsamhället samt förslaget om en ”webbaserad guide med utgångspunkt i avgörande skeden” finner Svenska Fjällklubben som tveksamt. Vår bedömning är att detta förslag inte leder till ett ökat och lättare föreningsliv. Det behövs helt andra faktorer, t.ex. de tidigare förslagen i utredningen. Vår bedömning är att detta förslag endast kommer bli en kostnad för MUCF men inte leda till konkreta förbättringar. Svenska Fjällklubben stödjer inte detta förslag.

Kapitel 7.6.5 Ett lokalt och mer praktiskt inriktat stöd

Utredningen gör bedömningen att kommunerna bör underlätta för civilsamhällets organisationer genom att ha en gemensam kontaktpunkt för civilsamhället in i den kommunala organisationen. Kontaktpunkten bör ha en guidande och stödjande funktion. Utredningen drar slutsatsen att det behövs ett lokalt och mer praktiskt inriktat stöd.

Utredningens slutsats är därför att det finns ett stort värde med en ingång för civilsamhället i kontakterna med kommunen. Denna gemensamma ingång bör ha en såväl lotsande som stödjande roll. En jämförelse kan göras med den service i form av s.k. företagslots som finns i vissa kommuner.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben delar bedömningen om behovet av ett lokalt och mer praktiskt inriktat stöd.

Kapitel 8 Förslagets kostnader och konsekvenser

Kapitlet behandlar kostnader och konsekvenser av utredningens förslag. Utredningen har arbetat med kostnads- och konsekvensanalysen parallellt med arbetet med förslagen och redovisar i detta kapitel en sammanfattning. Ett av förslagen som utredningen lämnar är att konsekvensanalyser för civilsamhället, av förslag, skall göras. Det är därför föredömligt att utredningen i ett separat kapitel gör en konsekvensanalys av utredningens egna förslag för det civila samhället och dess organisationer.

Kapitel 8.1.1 Förslag att stärka civilsamhället som röstbärare och opinionsbildare, kapitel 4.1.4 Att företräda en grupp – civilsamhället som röstbärare och opinionsbildare Översyn av befintlig information

Utredningen belyser civilsamhällets olika roller i demokratin, t.ex. som självständig röstbärare,

opinionsbildare och demokratiskola. Utredningen redogör också för olika formella och informella sätt för civilsamhället att vara röstbärande och opinionsbildare, t.ex. genom deltagande i kommittéväsendet och remissförfarandet, samt genom opinionsbildning och lobbying. Utredningen bedömer att det offentliga Sverige, på såväl statlig som regional och lokal nivå, aktivt bör fortsätta värna civilsamhällets självständighet i dess röstbärande roll. Myndigheter tar fram beslut och regelverk som kan påverka det civila samhället på olika sätt. Utredningen vill understryka vikten av myndigheters kontakt och samråd med civilsamhället. Utredningens bedömning är att det offentliga Sverige, på såväl statlig som regional och lokal nivå, aktivt bör fortsätta värna civilsamhällets självständighet i dess röstbärande roll.

Utredningen föreslår att statliga myndigheter årligen skall rapportera de kontakter och samråd som myndigheten har haft med det civila samhället inom ramen för sitt uppdrag och när så har bedömts relevant. Regeringen ska årligen till riksdagen rapportera de kontakter och samråd som statliga myndigheter och Regeringskansliet har haft med det civila samhället. Utredningen har varit i kontakt med ett antal myndigheter och gör bedömningen att en återrapportering av de kontakter och samråd som myndigheter haft kan rymmas inom myndigheternas befintliga anslag.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben stödjer detta förslag. Det är viktigt att statsmakterna och myndigheter etc. ser t.ex. Svenska Fjällklubben som viktiga "fundament" i samhällsutvecklingen och de bör därför på ett rimligt sätt återrapportera kontakterna och samråden och vad det lett till.

Kapitel 8.1.5 Förslag om ändring i myndighetsförordningen, kapitel 8.1.6 Förslag om rekrytering av myndighetschefer, kapitel 5.1.2 Bristande kunskap om det civila samhället.

En av slutsatserna utredningen drar är att det behövs mer kunskap hos myndigheter om hur den idéburna sektorns organisationsformer och verksamhetsidéer skiljer sig från marknadens logik samt hur olika regelverk ska appliceras på civilsamhällets organisationer. En orsak till detta är att få statliga myndigheter har ett specifikt uppdrag att samverka med det civila samhällets organisationer. Utredningen föreslår därför att ett tillägg görs i bestämmelsen i myndighetsförordningen om myndigheters skyldighet att samarbeta även med det civila samhällets organisationer när det är relevant för genomförandet av myndighetens uppdrag. Utredningen föreslår också att kunskap om och erfarenhet från det civila samhället kan ingå i den kravprofil som upprättas vid rekrytering av en myndighetschef.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Att ändra myndighetsförordningen som utredningen föreslår, så att statens myndigheter inte bara är skyldiga att samarbeta med andra myndigheter utan även med civilsamhällets organisationer när det är relevant, för att genomföra myndighetens uppdrag, ser Svenska Fjällklubben som positivt.

Kapitel 8.1.7 Förslag om att kommittéer ska redovisa konsekvensanalyser avseende det civila samhällets organisationer, 8.1.8 Förslaget om att myndigheter ska redovisa konsekvensanalyser avseende det civila samhällets organisationer.

Utredningen föreslår att det ett krav införs i kommittéförordningen (1998:1474) på att förslag med betydelse för det civila samhällets organisationer skall konsekvens redovisas i betänkandet. Den beräknade kostnaden för förslaget är marginellt, samtidigt som man kan förvänta sig att konsekvensutredningarna kommer att förbättra förutsättningarna för civilsamhällets organisationer av nya förslag.

Vidare föreslår utredningen att krav införs i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning som kan påverka organisationer inom det civila samhället.

Kommentarer från Svenska Fjällklubben

Införandet av dessa krav skulle betyda mycket för det civila samhället då, Svenska Fjällklubben anser att, detta säkerställer att begränsningar och försämringar som kan uppkomma av regeländringar belyses i konsekvensutredningarna. Detta sker inte idag och Svenska Fjällklubben vill å det starkaste rekommendera att dessa två förslag genomförs.

Kapitel 8.1.9 Förslag om översyn av kriterierna för stöd ur Allmänna arvsfonden, kapitel 5.1.4 Svårigheter att finansiera verksamhet.

Många organisationer inom den ideella sektorn har en ansträngd ekonomi. I tillägg upplever många organisationer en ökad administrativ börda och menar att kraven på framför allt bidragsansökningar och redovisningar har ökat. Utredningen föreslår därför att Tillväxtverket får i uppdrag att i sin årliga uppföljning av vissa myndigheters förenklingsarbete också, i relevanta fall, efterfråga åtgärder avsedda att förenkla för civilsamhällets organisationer. Utredningen föreslår också en översyn av kriterierna för stöd ur Allmänna arvsfonden i syfte att möjliggöra långsiktigt stöd.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Idag krävs att projekt som beviljas medel ut Allmänna arvsfonden måste vara nyskapande. Detta är i och för sig positivt att man vill uppmuntra till nyskapande, men samtidigt uppstår problem när projekten tar slut och fortsatt finansiering saknas. Det vore därför en fördel om man såg över Arvsfondsdelegationens uppdrag och eventuellt ändrade kriterierna för beviljande av projekt, så att dessa kan bli mer långvariga och uthålliga. Detta skulle troligen ge större effekter för samhället. Svenska Fjällklubben ställer sig därför positiv till förslaget.

Svenska Fjällklubben instämmer i utredningens konstaterande att de administrativa kraven ökar för organisationerna vilket leder till ökat behov av, och kostnader för, anställd personal, professionell revision m.m. Även om civilsamhällets organisationer kan bygga mycket av verksamheten på ideellt arbete behövs ekonomiskt stöd för att upprätthålla en professionell och effektiv administration, men också för utveckling av nya idéer och projekt. Trots att statens stöd till friluftorganisationerna har ökat på senare tid är det mycket blygsamt i förhållande till andra jämförbara delar av civilsamhället (t.ex. idrotten). För att fortsatt utveckla den positiva kraft som det organiserade svenska friluftslivet utgör behövs på sikt ett ökat statsbidrag. Svenska Fjällklubben stödjer således förslaget till översyn av kriterierna för allmänna arvsfonden så att den bättre kan komma civilsamhället till del.

Kapitel 8.1.11 Förslag om exempelsamling, kapitel 5.2.2 Konsumenträtten och förhållandet mellan medlem och förening.

Utredningen föreslår att Konsumentverket får i uppdrag att avseende ideella föreningars verksamhet utarbeta en exempelsamling över vad som är, respektive inte är, näringsverksamhet enligt konsumentlagstiftningen. Arbetet ska bedrivas i samverkan med civilsamhällets organisationer i syfte att utforma exempelsamlingen utifrån de behov av tydliggöranden som organisationerna ser.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Förslaget att låta Konsumentverket i samverkan med civilsamhällets organisationer ta fram en exempelsamling över vad som är, respektive inte är, näringsverksamhet i konsumenträttslig mening anser Svenska Fjällklubben inte bör genomföras. Genom att acceptera att det finns ett köp-sälj-förhållande mellan medlemmar och organisationer försvagas de ideella organisationernas särart. Det kan inte vara rimligt att tala om näringsverksamhet i konsumenträttsligt avseende. Genom att acceptera detta förhållande inom konsumentlagstiftningen öppnas det upp för att likställa ideella organisationer med näringsverksamhet inom många områden. Svenska Fjällklubben motsätter sig detta förslag.

Kapitel 8.1.12 Förslag om vägledning av kommunerna, kapitel 5.2.3 Civilsamhällets serveringsverksamheter.

Utredningen föreslår att Livsmedelsverket får i uppdrag att ge vägledning till kommunerna avseende bedömningen av vilka verksamheter inom det civila samhället som utgör livsmedelsföretag och ge tydlig information om detta till civilsamhällets organisationer.

Kommentar från Svenska Fjällklubben

Svenska Fjällklubben erbjuder ibland till försäljning enklare förtäring i samband med utflykter och arrangemang. Svenska Fjällklubben menar, i likhet med utredningen, att försäljning av livsmedel är en traditionell intäktskälla av stor vikt, och det är angeläget att den möjligheten finns kvar. Därför är det angeläget att svenska myndigheter arbetar för att EU-lagstiftningen avseende livsmedelsföretag inte får oönskade konsekvenser för de ideella organisationer som endast bedriver mer sporadisk och enklare försäljning av livsmedel. Svenska Fjällklubben stödjer också utredningens förslag om att Livsmedelsverket ska ge kommunerna bättre vägledning i frågan.

.....

Jan Lundhag

Ordförande

Svenska Fjällklubben